فەزڵ و پاداشتی

مانگی موحەڕەم و ڕۆژووی عاشورا

[بە کوردی]

فضل وأجر شهر الله المحرّم وصيام عاشوراء

[باللغة الكوردية]

نوسینی : حاجی ئومید چروستانی
الكاتب : حاج ئوميد جروستاني

پێداچونەوە: پشتیوان سابیر عەزیز
المراجعة:بشتيوان صابر عزيز

نوسینگەی (ڕەبوەی) هەرەوەزیی بۆ بانگەواز و وشیارکردنەوەی ڕەوەندەکان لە شاری ڕیاز

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة بمدينة الرياض

2008 -1429

islamhouse.com

فەزڵ و پاداشتی

مانگی موحەڕەم و ڕۆژووی عاشورا

مانگی موحەڕەم یەکێکەلەچوار مانگەکەی کەبە(الاشهر الحرم) ناسراون واتەئەو چوار مانگەی کەشەڕ و شۆڕ و خراپەکاریات تیادا بەرامبەر یەکتر حرام کراوە_ ئەمەش مانای ئەوەنیەکەلەمانگەکانی تردا حرام نیە- بەڵکو مانای ئەوەیەکەلەم چوار مانگەدا گوناهـ وتاوانەکەی زیاترەلەمانگەکاتی تر ، ئەو مانگانەش چوار مانگن ،ئەوانیش مانگەکانی (رجب ، ذو القعدة ، ذو الحجه، محرم) ن ، ئەمەش ڕای پەسەندی حەسەنی بەصری و زۆرێك لەزانایانی موتەئەخرینە.

لەبارەی فەزڵ و پاداشت و گەورەیی مانگی موحەڕەمیشەوەکۆمەڵێکی زۆر لەفەرموودەی پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) هاتووە.

ئەبو هورەیرە(خوای لێ ڕازی بێت) لەپێغەمبەری خواوە (صلی الله علیه وسلم) دەگێڕێتەوەکەفەرموویەتی : أفضل الصيام بعد شهر رمضان: شهر الله الذي تدعونه المحرم" (رواه مسلم) (١).

واتە: باشترین ڕۆژوویەك دوای ڕۆژووی مانگی ڕەمەزان ڕۆژووی ئەو مانگەیەکەپێی دەڵێن موحەڕەم .

ئیصافەکردنی ئەم مانگەش بۆ لای خوای گەورەو ناو هێنانی بە(شهر الله المحرم) بەڵگەیەلەسەر فەزڵ و پلەو پایەو گەورەی ئەم مانگە، چونکەپەروەردگار یان پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) شتێك یان کارێك ئیضافەناکەن بۆلای پەروەردگار ئیللا بەڵگەیەلەسەر فەزڵی ئەو کارە، بۆ نمونە: کاتێك ناوی ئیراهیم پێغەمبەر (علیه السلام) ئیصافەدەکرێت و دەوترێن (خلیل الله) بەڵگەیەلەسەر ڕێز وحورمەتی و مەکانەتی ئەو ، یان دەوترێت (بیت الله) مەبەست لێی دیسان ڕێو پلەوپایەی کەعبەیە، یان (رسول الله) بەهەمان شێوەمەبەست پێی شەرەف و تەشریف و ڕێزی پێغەمبوری خوایە(صلی الله علیه وسلم) .

کەواتەکاتێك ئیصافەی مانگی موحەڕەم دەکرێت بۆلای پەرورەدگار ودەوترێت (شهر الله المحرم) مەبەست پێی ڕێز و پلەو پایەی ی ئەم مانگەیەلای خوای گەورە.

پڕ فەزڵترین ڕۆژەکانی ئەم مانگەش (مانگی موحەڕەم) دەڕۆژی یەکەمی ئەم مانگەیە، ئەبو عوثمانی نەهدیش لەم بارەیەوەدەڵت : پێشتر سێ دەڕۆژیان بەگەورەداناوە، دەڕۆژی کۆتای مانکی ڕەمەزان کەبەشەوەکانی قەدر ناسراوە، دەڕۆژی یەکەمی مانگی ذی الحجة ، و دەڕۆژی یەکەمی مانگی موحەڕەم .

لەبارەی دەڕۆژی یەکەمی مانگی موحەڕەمیشەوەوتراوە: کەئەو دەڕۆژەن کەپەروەردگار ئەو چل شەوەی پێ تەواو کرد کەلەگەڵ (موسی پێغەمبەر - علیە السلام -) دیار کردبوو کەقسەی لەگەڵدا بکات کاتێك کەدەفەرموێت (و واعدنا موسی ثلاثين ليلة وأتممنها بعشر فتم ميقات ربه أربعين ليلة) سورەتی الأعراف ١٤٢ ، واتە: پەیمان و بەڵێنمان بەموسی دا بۆ گفتو گۆ و قسەلەگەڵ کردنی بەسی شەو ، پاشتر بەدەشەوی تر ئەو ماوەو بەڵێنەمان تەواو کرد ، ئەوسا کات و وەختی دیداری پەروەردگاری بوو بەچل شەوی تەواو .

جا ووتراوەقسەو گفتوگۆی پەروەردگار لەگەڵ موسی پێغەمبەردا (علیە السلام) لەو دەشەوەدا بوو کەبۆی تەواو کراوەئەو دەشەوەیش دەشەوی یەکەمی مانگی موحەڕەمە.

بێ گومان رۆژی عاشورا دەیەمی ڕۆژی مانگی موحەڕەمە، فەزڵێکی ئیجگار گەورەی هەیەو حورمەتێکی گورەشی هەبوو لەکۆندا ، ئەوەیش بەوەی ئەو رۆژەبووەکەپەروەدگار تەوبەی لەحەزرەتی ئادەم(علیە السلام) وەرگرت پاش ئەوەی کەئەو بێ فەرمانیەی خوای گەورەی کرد و بوو بەهۆی دەرکردنی لەبەهەشتی ،و ئەو ڕۆژەیش بووەدیسان پەروەردگار تەوبەی لەقەومی حەرەتی یونس (علیە السلام) وەرگرت ، عاشورا بەووتەی هەندێك لەزانایانی تەفسیر ئەو ڕۆژەیشەبە(يوم الزينه) ناسراوەلەقورئاندا کەموسی (علیە السلام) موعدی دانا بۆ ڕووبەڕووبونەوەی فیرعەون وجاودووگەرەکان و دواتر خوای گەورەموسی ی سەرخست بەسەریاندا و بەئیمان هێنانی جادوگەرركان کۆتای هات ، هەر ئەو رۆەشەکەپەروەردگار موسی و ئیماندارانی ڕزگار کرد و فیرعەون و هامان و شوێنکەوتوانیانی غەرقی دەریای نیل کرد ، هەر ئەم عاشورایەهەموو پێغەبەرانی پێشووتریش (على نبينا وعليهم الصلاەوالسلام) تیایدا بەڕۆژوو بوون و بەڕێزەوەسەیریان کردوە، لەفەرموودەیەکدا هاتوەکەپێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) فەرموویەتی: (يوم عاشوراء كانت تصومه الأنبياء قبلكم فصوموه أنتم) (٢) ، واتە: ڕۆژی عاشورا پێغەمبەرانی پێش ئێوەهەمویان تیایدا بەڕۆژوو بوون ئێوەش بەڕۆژوو بن تیایدا .

خاوەن کتێبەئاسمانیەکانیش لەجولەکەو گاورەکان لەم ڕۆژەدا بەڕۆژوو دەبوون ، هەروەها ووتەیەکیش هەیەئەڵێت قورەیشیش لەزەمانی جاهلیدا لەم ڕۆژەدا بەڕۆژوو بوون ، هەروەها پێغەمبەری ئیسلامیش (محمدی خاتم الانبیاء) لەڕۆژی عاشورادا

بەڕۆژوو بووەو فەرمانیشی کردوەبەموسڵمانان پێش ئەوەی مانگی ڕەمەزانیان لەسەر فەرز بێت کەلەو ڕۆژەدا بەڕۆژوو بن ،

لەفەرموودەیەکی صەحیحدا کەبوخاری و مسلم ڕیوایەتیان کردوە لەعبد الله ی کوری عەباسەوە(خوایان لیّ ڕازی بێت) کەفەرمویەتی : قدم النبي صلى الله عليه وسلم المدينة فوجد اليهود صيامًا يوم عاشوراء. فقال: "ما هذا اليوم الذي تصومونه؟" قالوا: هذا يوم أنجى الله فيه موسى وقومه، وأغرق فرعون وقومه، فصامه موسى شكراً فنحن نصومه، فقال صلى الله عليه وسلم: "نحن أحق بموسى منكم" فصامه وأمر بصيامه (٣) .

واتە: کاتێك کەپێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) کۆچی کرد بۆمەدینەی منورەبینی کەجولەکەکان لەڕۆژی عاشورادا بەڕۆژوو دەبن ، پرسی ئەم ڕۆژەچیەکەجولەکەتیایدا بەڕۆژوو دەبن ؟ وەڵامیان دایەوە: ئەمەئەو ڕۆژەیەکەپەروەردگار موسی (عليه السلام) و ئیماندارانی تیادا ڕزگار کرد لەدەستی فیرعەون و شوێنکەوتوانی وغەرقی ناو دەریایی کردن ، جا لەشوکری ئەو نیعمەتەگەورەیەدا موسی پێغەمبەر بەڕۆژوو بوو ، ئێمەش بەڕۆژوو دەبین ، لەپاشاندا پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) فەرمووی : ئێمەبەموسی لەپێشترین لەئێوەی جولەکە، پاشان لەڕۆژی عاشورادا بەڕۆژوو بوو فەرمانی کرد بەهاوەڵەبەڕێزەکانیش کەبەڕۆژوو ببن .

لەصەحیحی مسلم یشدا هاتووە: أن رجلاً سأل النبي صلى الله عليه وسلم عن صيام عاشوراء فقال: "أحتسب على الله أن يكفر السنة التي قبله "(٤) .

واتە: پیاوێك سەبارەت بەڕۆژووی عاشورا پرسیاری کرد لەپێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) ئەویش لەوەڵامدا فەرمووی : ئومێدەوارم لای‌خوای گەورەکەبیکات بەمایەی سڕینەوەی گوناهی ساڵێکی پێشووتر .

لەفەرموودەیەکیشدا هاتوەکەعەبدوڵلای کوری عەباس لەپێغەمبەرەوە(صلى الله عليه وسلم) ڕیوایەتی کردوەکەفەرمویەتی : لئن بقيت إلى قابل لأصومن التاسع " (٥).

واتە: ئەگەر پەروەردگار تەمەنمان بدات بۆ ســـاڵی داهاتوو ڕرۆژی نۆهەمیش دەگرم (واتەڕۆژێك پش عاشورا .

ئەمەش بۆ ئەوەیەکەئوممەتی ئیسلام پێچەوانەی جولەکەکان بکەن لەم کارەشدا ، چونکەپێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) لەسەرجەم کارو عیبادەتەکاندا فەرمانی کردوەبەموسڵمانان کەهەمیشەپێچەوانی ئەهلی کتاب بن و موخالفەی ئەوان بکەن ، هەر بۆیەلێرەشدا فەرمویەتی ساڵی داهاتوو دەبێت ڕۆژی نۆهەمیش بگرم ئەویش لەبەر ئەو ومخالفەیەی کەباسمان کرد .

لەم بارەیەشەوەفەرموودەگەلێکی زۆر هەن کەبەڵگەن لەسەر گەورەی و فەزڵی ئەم ڕۆژەبەڵام بەوەندەئیکتفای پێ دەکەین ط

ئێستاش دێینەسەر مەسئەلەیەکی تر ، ئەویش ئەوەیە ڕاو بۆچوونی زانایانە سەبارەت بەوەی ئایا پێش فەرز بوونی مانگی ڕەمەزان ڕۆژوو گرتنی عاشورا فەرز بووەلەسەر موسڵمانان یان نەء ؟

ڕای یەکەم : بۆچوون و ڕای ئیمامی ئەحمەد و ئەبو حەنیفەیەکەپێیان وایە، پێش ئەوەی مانگی ڕەمەزان فەرز ببێت لەسەر موسڵمانان ڕۆژوو گرتنی عاشورا واجب بووەلەسەریان .

ڕای دووەم : ڕای ئیمامی شافعی یەو دەڵێت سونەتی مؤكد بوە، ئەمەش ووتەی زۆربەی زۆری زانایانی مەزهەبی شافعی مەزهەبی حەنابلەشە.

زۆرێکیش لەزانایانی و ئەهلی سەلەف ئەگەر لەسەفەریشدا بوو بن هەر ئەم ڕۆژەبەڕۆژوو بوون ،وەك (عەبدوڵڵای کوری عەباس ، و ئەبو اسحاق و ئیمامی زوهری، ئەویش لەبەر ئەوەی کەڕۆژووی مانگی ڕەمەزان ئەگەر لەسەفەریشدا بەڕۆژوو نەبیت خوای گەورەڕۆژانێکی تری داناوەکەتۆڵەیان بکرێتەوەو تیایدا بەڕۆژوو ببیتەوەبەبەڵگەی ئایەتی (فعدة من أيام أخر) ، بەڵام ڕۆژووی عاشورا تۆڵەو قەرەبوو ناکرێتەوە، بۆیەسەلەفی ئەم ئومەتەوویستویانەئەو پاداشت و خێرەگەورەیان لەکیش نەچێت ، ئەمەش ووتەی ئیمامی ئەحمەدە.

لەکۆتایدا لەخوای گەورەداواکارم سەربەرز و سەرفرازی دونیاو قیامەتمان بکات ان شاء الله و لەلطف و میهرەبانی خۆیشی لەتاوان و گوناهەکانمان خۆش ببێت .

وصلى الله وسلم على سيدنا محمد وعلى اله وصحبه وسلم

پەراوێزەکان :

(١) أحمد (٢/ ٣٤٢) واللفظ له، ومسلم (١١ ٦٣) بنحوه .

(٢) ابن أبي شيبة (٣/ ٥٥)، وإسناده ضعيف؛ لضعف إبراهيم الهجري.

(٣) البخاري (٢٠٠٤)، ومسلم (١١٣٠).

(٤) مسلم (١١٦٢) من حديث عبد الله بن معبد الزماني، عن أبي قتادة مرفوعًا مطولاً. قال البخاري في (التاريخ) (١٩٨/٥): عبد الله بن معبد الزماني لا نعرف سماعه من أبي قتادة.

(٥) مسلم (١١٣٤).